

ADEVĂRUL

ABONAMENTUL :

Pe un an — — — 4 cor. **Pentru străinătate:**
 Pe 1/2 de an — — — 2 " Pe un an — — — 6 cor.
 Pe 1/4 de an — — — 1 " **Pentru America:**
 Un număr 8 fileri. Pe un an — — — 2 dolari

**ORGANUL PARTIDULUI SOCIALDEMOCRAT
 DIN UNGARIA**
APARE ÎN FIECARE DUMINECĂ

Redacția și Administrația:
BUDAPESTA, VIII, CONTI-UTCA 4.

Aci sunt a să trimitte tot felul de scrisori, cereri și bani.
 Tot aci să primese anunțuri cu prețuri moderate.

Lângă mormântul pactului.

După o trăgăneală de luni de zile, după o consfătuire ce părea că nu va mai lua sfârșit, iată că în ziua de 18 Februarie pactul ce era să se facă între Tisza și naționaliștii români, înainte de-a se naște și-a dat sufletul în mâinile creatorilor. Și a căzut pactul pentru că nici însuși comitetul național român — acest „venerabil” comitet — nu s'a mulțumit cu fărâmurile de concesiile ce i-lea pus în vedere Tisza.

Era de prevăzut, că întrucât naționaliștii români nu se vor lepăda cu desevirire de toate cererile drepte ale neamului românesc, pactul n'are să reușească, deoarece Tisza nu e omul binevoitor al poporului; el dacă a făcut ceva, apoi silit de împrejurări a voit ca prin unele favoruri personale să tragă în partea sa pe intelectualii români, și prin sprijinul lor să-și poată întări poziția sa și a clasei sale. Indată ce i-s'au înaintat numai unele din cerințele poporului, Tisza ca mușcat de șarpe, repede s'a retras și mai bine a renunțat la legarea pactului decât să îndeplinească-o.

Vorbind sincer, pe noi, muncitorii nereușita aceasta nu poate decât să ne bucure. Deoarece nu i-se dă puțință lui Tisza, ca cu ajutorul românilor să-și întărească regimul său păcătos, sub care au fost înfrinate toate drepturile poporului și în modul cel mai barbar a fost strivită și puțină libertate ce o mai aveam.

Dar faptul că pentru noi e binevenită întrucâtva neprimirea pactului, nu ne poate împiedeca de-a spune și a constata, că partidul na-

ționalist român — acești popi și advocați — au păcătuit în modul cel mai grav și au tradat binele poporului atunci, când de doi ani încoaci au încetat orice activitate politică și s'au mărginit numai la consfătuiri și tirgueli cu toate guvernele ce s'au preriindat. Azi, când Tisza a falsificat dreptul de vot, când a nimicit libertatea de presă, când a restrîns libertatea de întrunire și când prin o sumedenie de alte nelegiuiri a încătușat țara întreagă, azi neprimirea pactului nu mai poate avea rezultatul, ce ar fi putut să-l aibă lupta neimpăcată începută dela capul locului. Căci Tisza în timpul cit de-o parte sta de vorbă cu naționaliștii români, pe de altă parte prin legile lui a ferecat țara întreagă și a făcut cu neputință orice mișcare liberă. Și după ce și-a ajuns scopul într'atîta, nu mult îl doare dacă împăciuirea cu românii nici nu se va face. Aici zace tradarea naționaliștilor români. Ei în speranță că vor fi favorizați de guvern, au renunțat de-a lupta și stăteau la o parte atunci, când Tisza ca un năzdrăvan a călcat în picioare toate postulatele libertății poporului. Și e lucru cunoscut, că dacă naționalitățile din Ungaria s'ar fi împotrivit contra acestui regim de corupție, de mult n'ar mai fi nici Tisza, nici partidul muncii. Dacă naționaliștii și mai cu seamă românii ar fi dat mână de ajutor celor ce luptau pentru votul universal, acesta de mult s'ar fi înfăptuit și n'ar fi năpădit pe urmă groaza de legi năpraznice.

Și pentru ce n-a luptat partidul naționalist român în rînd cu ceilalți apărători ai democrației pentru votul universal? — Pentru ce a lăsat ca Tisza să nimicească libertatea de

presă? De ce prin tăcerea sa a sprijinit pe Tisza, de vreme ce s'a convins că acesta n'are nici o bunăvoință față de popor? Toate astea sunt întrebări la cari naționaliștii nu vor da răspuns deschis, nu se vor putea clarifica, căci dacă ar spune adevărul, ar trebui să recunoască că sunt tradatori.

Oricum, trecutul e o pată neagră ce nu o va putea șterge nimeni din istoria partidului naționalist român. Dar e vorba că ce asigură viitorul? Comitetul în hotărîrea sa spune, că nereușind pactul va relua lupta agitatorică pentru îndeplinirea cerințelor sale. Putem să o credem. Dar întrebăm în ce mod voiește să „reinceapă” partidul național lupta aceasta?

Vedem azi că țara întreagă e împărțită în două tabere puternice. Deoparte stau reacționarii în frunte cu Tisza, cari prin mijloace brutale apasă și jefuesc poporul. Iar de cealaltă parte s'au înșirat toți aceia, cari doresc o preschimbare desevirșită în viața politică și cari duc luptă crîncenă pentru desrobirea țării. Dela reușita luptei acesteia atîrnă întregul viitor al Ungariei. La caz că reacționarii și panamiștii se vor dovedi mai puternici, țara va rămânea mai departe pradă jafului, apăsării și nedreptății, din care numai peste mult timp și numai cu mari eforturi se va putea scăpa. Dar dacă tabăra cealaltă, aceia care reprezintă interesele poporului și luptă pentru lățirea drepturilor, pentru bunăstarea țării întregi, dacă asta va ieși învingătoare, atunci întregul mers al lucrurilor va apuca pe un ogaș mai potrivit și mai corăspunzător adevăratelor interese ale tuturor popoarelor cari

FOIȚA

In pragul nevoei.

De I. Neagu.

—...Părinte, fă-ți pomană și hai de-mi în-groapă mortul, că-s om sărac, părinte, și n'am, păcatele mele.

— Măi Șerbane, ca să nu zici, că-s om rău, stăi, tată, să vezi ce zice legea. Cetește colea.

— Da, de unde știi eu ceti, părinte?

— Atunci, ian ascultă... Se cuvine preotului, un franc de botez, patru de cununie, și doi de mormântare... Ei, văzuta-i ce zice legea?... Doi franci de ngropăciune. Dă dreptul legii, și noroc bun. De unde nu, Șerbane tată, nu am ce-ți face, nu intru eu în păcate, să calc legea, nu, doamne ferește.

— Da, de unde, părinte, săracan de mine, să scot banii ceia? Prea bine știe și sfinția-sa, că în ist an, n'au putut să se agonisască ei alții mai ajunși, dară-mite eu om sărac... Las, părinte, fă-ți pomană și crede-mi, că n'am, și nimeni nu mi-ar da împrumut în vremea asta. Și de iști doi franci, părinte, să nu te ții d-ta păgubit. Că, ți-om lucra și noi, ori-când ni-i chiuma și ori-unde ni-i pune, părinte, numai fă-ți pomană asta, de-mi ridică mortul, că el, săracu, ce-i devină, dacă eu n'am.

— Eu nu văz, nepoate, că-i așa? Dar, dă, n'am ce face, nu-mi dămâna, tată, nu vreau să păcătuiesc înaintea sfintului, prin călcarea

legei... Șerbane tată, tu nu știi ce-i legea. Legea nepoate, e lucru sfînt, și, călcătorii de lege, cu focul gheenei se pedepsesc, așa grăit'a domnul. ...Doamne dumnezeule, auzi-mă și mă miluește... tatălui și-al fiului și-al duhului sfînt, amin... Vezi? Nu zic nici trei, nici unu, nu, că nu-i pentru mine. Eu zic doi, cât scrie dreptul legii. Să nu stee scris așa în lege, ce, n'aș merge? Aș merge bucuros, că doar nu m'au făcut pe mine iști doi franci ai tăi. Dar, dă, cum ți-am spus, nu pot să calc scrisul legii. Nu, tată, nu-mi trebuie, nu vreau să intru în păcate, nu, doamne ferește.

— Atunci, ce să mă fac părinte, încotro să-mi plec capul, să scot dreptul legii... Doamne, ce rău ți-am făcut eu ție, doamne, de mă chinuești așa. De ce-mi luai tu feciorașul, doamne, când știeai că n'am nici de unele. De ce ești așa nemilostiv, doamne, față de cei nevoiași și lipsiți de toate...

— Piei, piei, satană, cu astfel de vorbe, din casa mea... Doamne, dumnezeule, iartă pe păcătoșul, că nu știe ce grăește, pogoară duhul tău asupra lui și gonește dintr'nsul pe cel rău, că tu ești a tot bunul, milostivul și iertătorul de toate, acum și pururea și în vecii-vecilor, amin... Sărută colea, Șerbane, să te ierte domnul de vorbele tale negîndite, și dute cu dumnezeu de aici, de-mi adă dreptul legii, să merg să-ți îngrijesc răposatul.

Zăpăcit de ruga preotului, Șerban, îi sărută cu smerenie mâna și ieși buimac și abătut de la el, tot gîndind, încotro să-și plece capul, să scoată „dreptul legii”.

În lacrimile ce-i înecau privirile, i se oglindii de-o dată, întreaga priveliște de-acasă. Pe-un pat de rogojină întins între două scînduri vechi, abia sgîriete cu rîndea, îi sta întepenit feciorul de-aproape trei zile. Una la capul și alta la picioarele mortului, nevasta și fata lui cea mare, abia mai scînceau, cu ochii seci, de-atîta plîns, și galbene și ofiite de foame și de noapți fără odihnă. În colț de după cuptor, ghemuiți unul într'altul, sgrebuliți de frig, plîngeau înfundat doi micuți, feciorii lui din urmă. Plîngeau, micuții, de lipsa celui mare. Dar de cînd tatăl umbra după înduplecarea preotului, pîn-tecul lor rămase mai mult deșert, ceea-ce le stîrnea mai mult plînsul, de cit vederea stînsului. Și lumînările dela capul mortului, s'ar fi stîns și ele, de n'ar mai fi fost înnoite cu altele, aduse de cîte-o bătrînă, care venea să-și plîngă asupra lui, amarul celor duși ai ei și chinul... Și ochii lui Șerban vărsau potop de lacrimi, la gîndul nevoilor lui și suspinări a-dînci îi frîngeau plînsul.

Dela preot, pașii lui se îndreptară către curte. Iși puse în gînd să-și dee, de i-ar cere, și sufletul, numai să poată dobîndi „dreptul legii”, argintul, fără de care urmașul lui Cristos, nu poate să-i calce pragul.

Se întimplă că boierii erau la masă. Cu capul gol, în ger și în vînt, fu nevoit să aștepte Șerban la scară. Și tot privind ațintit spre „sala de mîncare”, par'că vedea cum felurile de bucate nu se mai isprăveau, schimbîndu-se, pe masă, și-și întoarse gîndul la micuții săi, cit de fericiți ar fi ei, să-și aibă la vreme bu-

compun țara. Prin învingerea acestei din urmă se va face o primenire și preschimbare din temelie a stărilor de azi: se vor lăți drepturile politice și printre păturile groase ale poporului, ca acesta prin reprezentanții lui să-și apere interesele în parlament.

E întrebare, că partidul naționalist căuta-va și el modul de-a intra în lupta asta mare? Desmetecise-va oare de ideea greșită, că trebuie să aștepte ca drepturile să-i vină de sus, dela putere? Convinsu-sa partidul acesta că numai prin luptă energică va putea să ajungă la vre-un rezultat? Intra-va acest partid printre cei ce luptă pentru binele poporului întreg?

Ori urma-va tot pe calea cea veche: pentru promisiuni și vorbe dulci să tradeze mereu cauza sfintă și dreaptă a unui popor apăsător și amărit?

În momentul de față e cu neputință a stabili întâmplările viitorului. Dar zilele cele mai apropiate vor arăta, în care parte se va trage greutatea cumpenei.

Noi socia democrații am spus-o demult și o mai spunem, că toate popoarele, cari suportă greutățile statului, plătind dări mari și îndeplinindu-și datorințele, trebuie să-și primească drepturile lor naționale și politice pentru a se putea desvolta pe cale culturală și economică. Aceste drepturi sfinte nu pot fi numai ale unora, ci trebuie să fie a tuturor. Inșă acestea nu pot fi câștigate prin pacturi ascunse, ci prin luptă dreaptă și energică. Și toți aceia, cari umblă pe alte căi se înșeală, s'au ei voiesc să înșele pe cineva.

CRONICA

ÎN ȚARĂ

*

Ședințele comitetului național român. — Pactul a căzut în fântină.

Budapesta, 18 Februarie n. 1914.

Pentru a doua oară s'a astrîns comitetul național român în Budapesta spre a discuta în privința primirii ori neprimirii pactului încheiat de Tisza.

Când s'a adunat primădată acest comitet, obștea maghiară era atît de alarmată, încât se

credea că-și iese din sărite. Toate foile șoviniste maghiare erau pline de înjurii la adresa românilor. Nu se puteau împăca șoviniștii cu gândul, că 'n Ungaria mai sunt și alte națiuni, nu numai maghiari, cari încă au drept firese la desvoltare. Atunci erau contrari pactului, pentru că nu voiau odată cu capul, să li-se acorde și românilor unele fărîmături de libertate. Și nu se poate o greșeală mai mare decât asta.

Dar desbaterile de acum trei săptămîni n'au adus nici o hotărîre, comitetul s'a împrăștiat și deatunci s'au început din nou consfătuirile lui Tisza cu trimișii comitetului. Și în răstimpul acesta de trei săptămîni s'a schimbat și felul de cugetare al oamenilor politici, al foilor opoziționiste maghiare. Azi toți oamenii și toate foile mai de seamă recunosc că tuturor naționalităților din țară trebuie să li-se dea libertatea cuvenită, însă nimeni nu află de potrivită o împăciuire făcută prin pacturi nesincere și fără nici o garanță, cum ar fi fost pactul lui Tisza cu naționaliștii români. Numai o împăciuire sinceră, făcută între *poporul român* și *poporul maghiar* va fi trainică și binevenită. Asta e astăzi părerea obștei maghiare. Și e bine că-i așa.

*

Dar de data asta nici din partea naționaliștilor români nu se vedea vre-o însuflețire la fel cu cea din rîndul trecut. Era de prevăzut că pactul nu va reuși, iar foile românești toate scriau într'un ton trist și par'că plîngînd amenințau pe Tisza: „Ne-ai înșelat, dar vei păți-o!“ Și la urmă se mingăiau, că totuși „au tras folos pe urma îndelungatelor tratative“, a nume au avut onoarea să stea de vorbă cu Tisza... Într'adevăr poporul român poate fi mulțumit cu astfel de foloase. Nu?

Ședința de Marți.

Din toate părțile Ardealului și ale Banatului s'au astrîns membrii comitetului și mai mulți bărbați de încredere ai partidului, cari toți au luat parte la ședință. A prezidat G. Pop de Băsești, iar Dr. V. Braniste a raportat despre toate întâmplările din urmă, despre rezultatele convorbirilor avute cu Tisza. Au mai vorbit Dr. I. Maniu și V. Goldis, cari cîntărind toate concesiile ce le-ar face Tisza, au luminat întreaga stare a lucrurilor. Hotărîre definitivă nu s'a luat Marți.

Ședința de Miercuri.

Azi s'au urmat ședințele comitetului și s'a adus hotărîrea, că

„comitetul nu primește propozițiile lui Tisza, pentru că nu le află potrivite spre consolidarea unei păci trainice și adevărate.“

cata lor de mămăligă. Și simțirea lui se răsvrăți, iarăși împotriva Domnului, care dă atîta risipă și bielsug într'o parte și-atîta lipsă și nevoie într'alta. Și, iarăși, nu-i putea înțelege bunătatea și milostivirea, cu care-l însușia preotul. Ce fel de bunătate și milostivire era aceea, când ea îngăduie atîta răutate, atîtea multe năcazuri, grămădite mai mult pe capul unora, atîtea suferinți în lume, el nu putea pricepe.

*

— Ei, Șerbane, ce-i pricina?

— Venisem și eu, cucoane și iaca, rogu-te, să nu te superi, că dă, n'am cu ce-mi îngropa mortul... și te-aș ruga, dar dă...

— Ce tot îndrugi acolo, măi omule? Ce mort, ce să nu mă supăr... Deslușește-ți vorba, să te înțeleg.

— Adică, vream să-ți spun, cucoane, că m'ai scoate dela grea cumpănă, dacă-i avea bunătate să m'ajuti cucoane, m'a călcat nevoea să-mi moară flăcăul și n'am cu ce-l ridică din casă, că...

— He, he, bade Șerbane, asta ți-a fost pricina d-tale... Păi, bine măi omule, să te ajut, dar cu datoria cealaltă, ce ni facem, hai?

— Apoi, cucoane, am tot lucrat și noi, mai la ce ne-ai pus, și-om mai munci, oricând ni-i chiema, că doar cu munca ne-am pomenit, numai fă-ți pomana asta, rogute, boierule, de ne-ajută. Să ai atîta îndurare și de noi, cucoane, că de nu ti-i îndura d-ta, de robii d-tale, cine să se îndure. N'avem unde ni mai apleca capul

aiurea. Și dacă nici la d-ta n'om găsi milă și ajutor la nevoie, apoi, D-zeu să ni ție, că n'am avea cum să mai trăim.

— Hei, mare Șerbane, așa o fi cum spui tu, dar dă, bată-vă să vă bată norocul, v'aduceți aminte de mine numai când e vorba de nevoile voastre. De asta, ar trebui să mă port și eu cu voi altfel. Colea, când veniți să-mi cereți, eu să vă poftesc pe ușă afară.

— Iran de noi, cucoane, atunci ți-ai face mai pomana cu noi să ni ție la țintă... Dar, las cucoane, nu le mai pune toate la inimă, c'asa-i făcut omul nostru blestemat, mai trecele și d-ta cu vederea.

— Bine măi, mult să trec eu cu vederea?... Și, mai întii, să vedem cum stăm cu socoteala și-apoi să-mi pomeniști de împrumut... Șerban, Șerban Nichifor, dar unde l-am trecut... a, ha... Șerban Nichifor, da, da, da, tu ai mai lucrat, nu-i vorbă, dar ți-a mai rămas un rest din ierbărit. Ce zici?

— Eu, ce să zic, cucoane, eu mă cam știeam mintuit și de el, dar dă, de unde știi eu, poate că d-ta ai însămnat mai bine.

De bună samă. Uite, ești dator, nici mai mult, nici mai puțin decît un napoleon în cap, pentru ierbărit, și două zile cu palmele, pentru o zi cu carul, că ziceai, că n'ai vite. Așa-i, ori nu?

— Așa o fi, cucoane, Știi eu, așa o fi.

— Dar de, te știi om cinstit și muncitor, nu vreau să te las la nevoie... Iacă, îți dau zece lei și ți-i trec la muncă.

Indată după primirea hotărîrei acesteia ministrul președinte a fost înștiințat despre rezultat. Se spune că a primit știrea zîmbind. Se poate. Astfel s'au sfîrșit mult trăgănatelile țirgueli. S'a scremut muntele și a născut un soarece!

Din Casa țării.

Marți în 17 Februarie s'au început din nou ședințele parlamentului, la cari se prezintă acum și deputații opoziționiști. În ziua primă au și înaintat o propunere de neîncredere față de președintele Camerei, Beöthy, pentru că acesta e părtinitor și în conștelegere cu partidul muncii împiedecă discursurile opoziționistilor. Joi va discuta Camera asupra propunerii acesteia.

Tot Marți s'a început și desbaterea proiectului de împărțire a cercurilor electorale. Raportorul (un guvernamental) a laudat proiectul și l-a recomandat Camerei spre primire. După el a vorbit opoziționistul Bakonyi S., care declară că acest proiect e o pacoste pentru țară, nu părtinește populația mai înaintată în cultură, ci din contră împărtășește de drepturi ținuturile înapoiate, prin urmare nedreptățește pe maghiari, cari reprezintă partea mai mare a culturi din țară. Nu primește proiectul, pentru că n'are încredere în guvernul care a ticluit legea asta.

ÎN STREINĂTATE.

*

Agitație republicană în Suedia.

În Suedia se pregătește o zguduire puternică a tronului regesc și nu se știe dacă în urma acestei zguduiri nu se va prăbuși și tron și dinastie. Rău n'ar fi și cetățenii de acolo spun că ar fi chiar bine așa, deoarece regele neluînd în seamă voința guvernului și a parlamentului, într'una cere mărirea cheltuelilor militare. Guvernul în urma acestei cereri, ce nu voiește să o îndeplinească, a demisionat, iar partidul socialdemocrat a început o acțiune puternică contra dinastiei și pentru republică. Duminecă în 22 Februarie se vor ținea 238 de adunări populare, cu următoarea ordine de zi: Republică ori monarhie? Zilele trecute s'a înființat acolo și o foaie republicană, în redacția căreia se află mai mulți deputați socialiști. În urma acestui pas energic al partidului socialdemocrat e de prevăzut că regele se va retrage cu cererea lui, dar n'ar strica dacă ar fi înlăturat cu desevărsire din locul unde se află.

— Sărutăm dreapta, cucoane, că tare ești milostiv cu noi sărmanii.

— Iacă Șerbane, trec la foaie de față cu tine, să nu zici că te înșel.

— Las cucoane, că numai de d-ta nu ni-om mai ținea noi înșelați.

— „Petru zece lei, dați din mână, azi zece Dechembrie, Șerban Nichifor se îndatorează a-mi face la treerul griului, 20, douăzeci zile cu palmele“. Te-am trecut Șerbane, și acum mergi sănătos.

Afară, în răcoarea gerului, capul lui Șerban se desmeteci, și, dînd cu mîna de argintul din buzunar, și-aduse aminte de spusele boierului, și nu putea pricepe, cum de-l mai scotea dator, cîtă vreme el se știa mintuit de ierbărit, e-ai lucrare atîtea zile pe vară, cu nevasta și cu feciorii. Și, pentru ziua ceea cu carul, știea că femeea-i lucrare atîtea scule cucoanei. Și tot gîndind astfel, i-se părea catastiful, în care-i sta scrisă vecinica lui datorie, i-se părea, ca o lipitoare flămîndă, de care odată ce te-ai apropiat, în veci nu mai poți scăpa de dînsa, și par'că simțea, lipitoarea asta, sugîndu-i pe tăcute viața, și parc'o vedea sugînd lacom din viața tuturor celor trecuți acolo.

Și, cutremurat și scîrbit de gîndul acesta, Șerban se îndreptă spre casa preotului, care îl aștepta, să-i dea argint, să-i cînte îngroparea mortului.

Din România.

*

Volnicia dela Tulcea. — Telegrama tov. Racovski către ministru.

Am scris în numărul trecut despre volnicia polițienească din Tulcea, ce s'a făcut cu ocazia campaniei dinainte de alegere. Informațiunile au fost însă foarte neîntregi și din ele nu ne putem face o icoană adevărată despre cele întâmplate. De aceea dăm aici după „România Munci oare“ telegrama ce a trimis-o tovarășul Racovski ministrului de interne Morțun, în care în cere să facă dreptate:

„Tulcea 29. — Imi iau libertatea să vă aduc la cunoștință că organele polițienești vă înduc în eroare. N-am ultragiât pe nimeni, n-am arătat nici revolver nici altă armă, toată grija noastră fiind evitarea, chiar cu prețul mândriei noastre, de fapte cari ar da poliției pretextul de a provoca scandalurile, arestările și bătălia pe cari le pregătea de o săptămână. Corpurile muncitorilor poartă urme îngrozitoare de felul cum poliția locală aplică legile. A fost o mică noapte de sfânt Bartolomeu, — în beciurile poliției fiind aduși și schingiuiți oameni cari nu participaseră la întrunire, bănuți însă de a împărtași idei socialiste. Sînt bătuți copii de 14 ani și bătrîni de 50 ani.

Polițaiul Daschevici a prezidat în persoană la această propagandă prin fapte, după ce s'a asigurat prealabil că vina de bou funcționează bine. Mulți cetățeni atrași de țipetele nenorocitelor victime, au azistat afară la primele forme ale procedurii electorale sumare, aplicată aci.

Personal, bănuind ceace se pregătea am atras atenția dlui procuror, când porneam spre penitenciar. Teroarea continuă și acum muncitorii sunt chemați și amenințați de eroii nopții dela 24 Ianuarie că vor fi din nou bătuți, dacă se întîlnesc cu mine; altora li s'a propus să intre în serviciul siguranței. Personal sunt obiectul măsurilor vexatoare, manifestele mele sînt zmluse din mâinile alegătorilor, trăsura mea a fost oprită în oraș și după ce am protestat mi s'a răspuns că această măsură nu e luată împotriva-mi ci împotriva birjarului. Astăzi doi sergenți au ridicat dela lucru pe Mihail Babae, zidar, om bătrîn, bătut și dînsul în noaptea de 24 Ianuarie. După plîngerea mea la parchet mi s'a răspuns de către poliție că Babae s-ar fi dus singur la poliție să ceară ocrotirea împotriva mea. — Vă rugăm dle ministru să interveniți ca să se pună capăt acestor bufonade sinistre și să dispuneți pedepsirea autorilor lor.

Dr. Racovski.“

Ministrul (care pe vremuri a fost și el socialist) a promis că se va interesa despre cele întâmplate și va pedepsi pe cei vinovați. Tovarășii noștri însă nu au mari speranțe în dreptatea ce va face-o ministrul, deoarece lui i-ar fi stat în putință chiar să împiedece cele întâmplate. N'a făcut nimic însă, și nici în viitor nu va face.

„Or mîncat ciapa ciorii“.

Decînd Tisza a făcut un pas mărunțel pentru a întrucîtva să rezolve chestia de naționalități, am văzut cum șovinistii unguri și au pierdut mințile. La orice știre despre împăcare sar ca și celce a mîncat ciapa ciorii și care înainte de moarte se mai gîndește odată la răzbunare, făcînd stricăciune și printre oamenii cu mintea întregă.

Ciapa aceasta, după cum se poate observa, a făcut mai mari efecte printre societățile șoviniste ungurești de prin Ardeal. Aceste societăți nu pretind nici mai mult nici mai puțin, decît ca guvernul să nu să împace cu românii și nici să nu stea de vorbă cu ei, că doar românii sunt trădători de patrie, și cu astfel de elemente nu se poate împăca nici un ungur adevărat, care e patriot constît, ci din contră astfel de elemente periculoase pentru integritatea statului național maghiar, trebuie dritate și nimicite fără nici o cruțare; li și spune guvernului că în ce chip ar putea face-o aceasta: să fortifice Ardealul cu fortărețe militare, în cari să concentreze numai regi-

mente ungurești, căci în chipul acesta vaetele românilor se vor împiedeca de sulțiile soldaților și nu vor putea străbate peste hotarele acestei țări, și apoi în scurt timp chestia de naționalități din Ungaria va fi rezolvată.

Pe noi nu ne miră faptul că au putut răsări în capetele celor cari conduc aceste societăți astfel de idiotii, deoarece dela aceste capete umplute cu gîrgăuni nici nu putem aștepta mai mult, dar ne prinde mirarea că bărbații conducători ai opoziției maghiare se pun și ei pe punctul de vedere a-l numitelor societăți și lasă să le scape un prilej binevenit pentru ca să facă ei, cel puțin, un pas mai mare de apropiere între ei și între cei cari se numesc naționaliști români, iar nu prin campania nebună ce au pornit-o să-i arunce cu desevîrsire în brațele lui Tisza, tăindu-și astfel ei singuri creanga de sub picioare.

Opoziția care are în partidele ei atît de mulți bărbați de stat, a trebuit să vadă că drumul pe care sforțat voește să-l străbată e plin cu adîncimi foarte prăpăstioase pentru viitorul ei politic, a trebuit să vadă că chestia de naționalități în Ungaria e una din chestiunile cele mai ardente pentru țară și pe care temă trebuie să se ducă și să vină guverne, pînă cînd nu se va afla un adevărat bărbat de stat, pătruns de cele mai curate sentimente democratice, pe bazele căreia să rezolve definitiv această chestiune. E fapt cunoscut de toată lumea că așa în chipul cum Tisza a avut de gînd să mușamalizeze chestia asta ne-a pus pe gînduri, dar purtarea opoziției în această privință ne revoltează.

Lupta politică a opoziției maghiare e o adevărată țiganiadă. Cu tot dinadinsul voiește ea chestia aceasta de naționalități să rămână și pe mai departe o rană deschisă pe corpul acestei țări, ca prin ea să-și justifice existența!

Opoziția orbită de șovinismul cel mai incarnat, pretinde că concesiile pe cari Tisza le-ar face românilor, ar fi prea mari și prea multe, acceptînd punctul de vedere al acelor idiote societăți din Ardeal, cari cu tunul și cu sulita voesc să rezolve o chestiune atît de gingașă. În capul plin de gazuri otrăvitoare al opoziției nu mai poate încapa și ideea democrației adevărate, care, în toate privințele, ar trebui să le fie o făclie călăuzitoare spre legea de naționalități, care lege e sancționată de însuși regele și care trebuie pusă în aplicare spre mulțumirea națională a tuturor popoarelor din țară. Atunci luptele naționale vor înceta și cu puteri unite se va putea lua lupta pentru izbînda adevăratei democrații, prin care li-se va asigura popoarelor un teren mai sigur pentru înaintarea lor culturală, economică și politică.

Emanuil Epescu.

Adunarea din Lugoj.

După cum am amintit în numerii trecuți muncitorimea din Lugoj a ținut Duminecă în 15 Februarie înainte de amiază, o adunare populară, la care au luat parte vre-o patru mii de muncitori, țărani și cetățeni ai Lugojuului, dintre cari cel puțin jumătate erau români. Sala hotelului „Concordia“ s'a dovedit de neînchepătoare pentru poporul adunat, care a venit să protesteze împotriva legii de presă, făcută de banda panamiștilor dela guvern. Foarte mulți au fost nevoiți a se îndepărta, neavînd loc în sală.

Adunarea alege de președinte pe tovarășul Oreglian, care printr'o cuvîntare însufletită deschide adunarea și dă cuvîntul tovarășului Eduard Baron, care în limba germană, iar tov. Dr. Dobo în limba maghiară bicuiește cu asprime politica de apăsare a guvernului și îndeamnă pe muncitori să sprijinească cu toată puterea foile partidului nostru.

Românește a vorbit tov. Iosif Ciser din Budapesta, care după ce explică pe larg tendințele reacționare și relele cari decurg din noua lege de presă asupra poporului român, atacă cu vehemență conducătorii partidului național, cari în timpurile cele mai grele, au tradat poporul român, pactînd cu Tisza și astfel întărînd robia economică și politică a popoarelor din Ungaria, prin urmare și a poporului român.

Întreabă dacă dl Valer Braniște a fost însărcinat de poporul din Lugoj ca să pacteze cu guvernul? (Toată sala izbucnește în strigăte: Nu!) Cu dela cine putere atunci acest domn își ia curajul a vorbi în numele poporului român? Mai departe arată deosebirea între foile naționaliste burgheze și foaia noastră Adevărul și îndeamnă pe tovarăși să sprijinească cu toată putința Adevărul, să intre cu toții în secțiunea română a partidului socialdemocrat din Lugoj, căci numai așa vor putea să-și scuture de pe grumazi pe acești trădători, cari nu urmăresc altceva decît înbogățirea lor personală.

Vorbirea tov. Ciser a fost primită cu mare însufletire și deseori întreruptă prin strigăte de aprobare, dovadă că poporul român a început să se desmeticiască din frazeologia naționalistă și devine conștient că singura-i scăpare e organizarea în partidul socialdemocrat.

După amiază s'a ținut o consfătuire intimă la care s'a hotărît, ca comitetul secțiunii în unire cu comitetul partidului din Lugoj, să înceapă o acțiune puternică pentru câștigarea de noi abonați la foaia noastră. S'a ales o comisiune din sinul comitetului, care va merge din casă în casă spre a face abonați noi la „Adevărul“. În timpul întrunirii s'au făcut mai mulți abonați și s'au vîndut multe broșuri socialiste din editura „Adevărului“.

Secțiunea se imputernicește pe zi ce merge, ședințele de Luni seara sunt bine cercetate, dovadă că socialismul prinde rădăcini în sinul poporului român, în ciuda tuturor popilor și așazisei inteligențe din Lugoj. Tovarășii noștri să urmeze pe calea apucată înainte cu stăruință și cu însufletirea de acum și nu peste mult secțiunea română din Lugoj va fi una dintre cele mai puternice secțiuni ale noastre.

Socialismul și săracii.

De Avram B. Cercel.

Viața poporului sărac, viața muncitorului nu e viață, ci un noian de suferinți. El n'are praznice, el n'are zi de odihnă, el n'are îndeajuns o bucată de pâine, necum să se poată înfrupta și cu ceva mai bunșor. Dar sunt unii înbuibați, cari au obrăznicia de-a spune, că toate astea sunt pentru că muncitorilor nu le place lucrul, sunt bețivi. Noi știm însă că foarte mulți oameni lucrează viața întregă și totuși nu-și mai pot ușura traiul, iar alții nu lucră nimic și se bucură de toate bunătățile. Acestea nu sunt povești, ci le vedem în toate zilele înaintea ochilor. Aceia însă, cari spun că nu e așa cum scriu ei aici, vreau să ne orbească, ținîndu-ne întunecați. Ei ne spun că lumea de azi e întocmită bine și după dreptate, numai omul să fie isteț și lucrător. Ei însă înțeleg să fii isteț așa ca să înșeli pe semenii tăi, cum face cea mai mare parte a oamenilor din societatea de azi. Dar dacă ei spun să lucrăm mult ca să trăim, apoi mințesc în modul cel mai murdar. Căci — după cum am zis — vedem că ei nu muncesc niciodată, ci cugetă și se sfătuesc cum să ne jefuiască pe noi muncitorii. Inzadar vom lucra noi tot mai mult și mai mult, căci roadele muncii noastre le vor înhăța numai stăpînitorii. — Trebuie făcută o preschimbare desevisită, trebuie schimbată orînduiala lucrurilor de azi.

Însă noi vedem, că oricare om, care lucră cu dragoste pentru binele poporului, este disprețuit și hilit de domni. Așa a fost la început și cu partidul socialdemocrat, dar acela a mers mereu înainte și a făcut progrese uriașe. În țara noastră încă înaintea destul de frumos, însă pentru ca să-și poată lua un avînt mai mare, trebuie ca și noi românii să intrăm cu toții în acest partid, să arătăm că nu ne mai lăsăm orbiți de aceia, cari ne numesc bețivi și leneși. Adevărul e că ei nu lucrează ci trăesc din munca noastră. Tot ei fabrichează rachiul și apoi ne numesc de bețivi. Ei neucid cu foamea, cu războaiele, și spun că suntem ucigași.

Socialismul este știința care arată oamenilor adevărul, arată cine e devină că atîția oameni trăesc în sărăcie, arată cum mulți oameni în lumea de azi n'au nici la sărbători câte un

moment de bucurie. Și socialismul cunoscând relele acestea și cauzele lor, cunoaște și mijloacele prin care le va nimici și îndrepta. Dar se cere și e mare lipsă ca întreg poporul să intre în partidul socialdemocrat, care e singurul partid adevărat, ce luptă pentru binele și fericirea întregii omenimi. Alte popoare au cunoscut demult acest partid și întrind în el mai de vreme, azi se bucură mult de roadele aduse prin el.

Socialismul propovăduiește dreptatea, adevărul și libertatea. Și cine nu dorește ca dreptatea și adevărul să domnească pe pământ? Cine nu dorește să fie liber? Acela nu-i decât un fariseu, căruia îi place să asuprească pe semenii săi. Aceia însă cari într'adevăr însetoșează după dreptate și adevăr, aceia își află locul în tabăra partidului socialdemocrat.

Dar nu e destul numai a intra în partid, ci pentru luminarea minții e lipsă de-a citi foaia partidului nostru, care se numește „Adevărul“, pentru că numai adevăr grăiește. Până nu-i tîrziu veniți și citiți foaia aceasta, care eu cu drag o citese acum, după ce o cunosc bine. Și voi, fraților când veți citi-o mai multă vreme, nu vă veți putea lipsi de ea ca de pâinea de toate zilele. Și ce fericiți, ce tari ne vom simți noi în luptă cu dușmanul atunci, când vom fi cu toții strîns legați într'o tabără!

ȘTIRI

Către abonații Adevărului!

Rugăm pe toți abonații noștri cari sunt în restanță cu abonamentul, să și-l reînnoiască cât mai în grabă, pentru că să nu fim siliți a le opri trimiterea foilor. Atragem atenția acelor tovarăși, cari au cerut amănare la plățirea abonamentului, că cu începerea lucrului să nu-și uite de foaie și în timp cât se poate mai scurt să-și plătească restanțele.

Totodată rugăm pe tovarășii cari schimbă locuința să ne facă cunoscut prin o c. poștală noua lor locuință (aceasta și acei cari au oarecare restanță să nu se jenezze), căci altfel suferă atît foaia cât și dîșii pierderi.

Mai rugăm pe acei tovarăși cari au comandat sau vor comanda broșuri, să ne trimită costul lor înainte plus costul transportului, (5 fileri de broșură mai mare și 3 fileri de broșură mai mică) căci altfel nu-i putem servi, din cauză că multora le-am trimis cărți și nici azi nu le-au plătit. Cel mai bun lucru este să se trimită costul înainte și atunci evităm orice neplăceri.

ADMINISTRAȚIA.

*

Adunarea muncitorilor fără de lucru din Budapesta.

Duminea trecută după amiază au ținut muncitorii fără de lucru din Budapesta o adunare de protestare contra autorităților, cari privesc mizeria în mod nepăsător, nu fac nimic pentru ajutorarea celor lipsiți. La această adunare iarăși s'a dovedit, iarăși a ieșit la iveală ura și dorul de răzbunare al muncitorimei față de stăpânitori. Foarte dese erau strigătele:

— Nu mai răbdăm!

— Trăiască revoluția!

Tov. Dovcsák Antal a deschis adunarea, arătînd motivul, care a îndemnat pe muncitori să se întrunească. Lipsa de lucru e generală. Pretutindeni se întinde mizeria ca și pecingiunea. Iar statul stă nepăsător. A dat 100 mii de coroane și acum crede că a făcut destul. Dar asta n'a ajutat mai nimic, căci numărul muncitorilor fără de lucru e groaznic. Trebuie să se înceapă lucrările publice, e lipsă ca banii votați de parlament pentru căile ferate să se folosească într'adevăr spre acest scop.

Tov. Malasics G. arată prin vorbe calde jertfele mari ce le-au făcut până acum sindicatele muncitorești. Organizațiile azi mai pot suporta sarcina ajutorării membrilor, dar nu e departe ziua, când și casa sindicatelor se va deșerta, iar atunci nimeni nu va lua responsabilitatea pentru cele ce vor urma.

Au mai vorbit tov. Teszársz K. și Fülep G., care a spus, că muncitorii n'au de pierdut decât viața și asta e mai bine dacă o vor pierde în luptă.

Aici trimisul poliției întrerupe pe orator și spune că nu permite a se urma în tonul acesta.

După asta tov. V. Böhm în mijlocul unui zgomot asurzitor spune, că adunarea asta e cel din urmă pas pașnic, ce va veni mai tîrziu, se va petrece la stradă.

Trimisul poliției îl face atent să nu agite contra legilor.

Böhm: Nu agit contra legilor, strada e a tuturor. Cu toții putem eși acolo.

La urmă s'a disolvat adunarea în mijlocul unei însuflețiri și îndîrjiri foarte înalte.

— **Amânarea asentărilor.** Ministrul de războiu austro-ungar a dat un ordin în care se spune că asentările cari aveau să se țină în Martie, s'au amînat pentru timp nehotărît. Amînarea s'a făcut din cauza neînțelegerilor din parlamentul austriac, în urma cărora acolo încă nu s'a primit legea despre apărarea națională.

— **S'a sfîrșit greva tipografilor din Austria.** Reluîndu-se desbaterile asupra noului tarif între lucrătorii și proprietarii de tipografii din Austria, acestea s'au sfîrșit cu reușită. Luni în 16 Februarie s'a început lucrul în toate tipografiile din țară.

— **Peacă satu 'ntreg în lume.** Zilele trecute au cerut pașaport pentru America 210 locuitori din comuna Dezna (cott. Arad). Cauza emigrării e faptul, că marea moșie din hotarul comunei a fost cumpărată de un străin, care își cultivă pământul cu muncitori aduși din alte părți și astfel locuitorii au rămas fără câștig. E revoltătoare fapta veneticului străin, dar e mai trist că la noi se pot săvârși astfel de barbarii. Trăim în Ungaria.

— **„Din cartea nelegiuirilor“.** În urma lipsei de loc a trebuit să lăsăm afară rubrica aceasta din numărul prezent. Vom urma săptămîna viitoare.

— **Ministru american sinucigaș.** Nu demult a ieșit la lumina zilei că marii capitaliști americani au plătit pe mai mulți funcționari de stat din Statele-Unite, ca aceștia să aducă legi și dispozițiuni legale favorabile pentru bogăți. În urma desvălării fărâdelegilor acestora, procurorul de stat a început cercetare amănunțită spre a constată adevărata stare a lucrurilor. La cercetarea aceasta a fost chemat ca martor și ministrul de justiție John Kennedy. Acesta însă știindu-se cu musca pe căciulă, știind că și el e amestecat în afacere, a aflat de mai bine să-și răpună viața, decît să ajungă de rușine pela judecătorii. Așa e în Statele-Unite. La noi însă după ce judecătoria dovedește că anumiți ministri au furat din banii țării, aceștia nu numai că nu se sinucid, dar cu ajutorul regelui urmează a cîrmui țara.

— **Românii din Peștera și oșemintele omului primitiv.** Profesorii universitari din Cluj au aflat în hotarul comunei Peșterade Criș o peșteră, ce pe vremuri era locașul oamenilor primitivi (selbatici.) S'a găsit vre-o zece lăzi de oase omenești și de animale, apoi o mulțime de instrumente și alte semne importante. În decursul iernii s'au întrerupt săpăturile, spre a-se urma când se va desprîmăvără. Dar locuitorii din Peștera în acest răstimp s'au adunat și au hotărît că pentru săpăturile ce se vor mai face, ei pretind de fiecare zi câte 20 de coroane. „Oasele sunt ale noastre, nu le dăm în cinste“, spuneau oamenii.

Corpul profesoral din Cluj a recurs la vice-comitele, care a dat ordin pretorelui din Élesd, ca acesta să îndrume pe locuitorii din Peștera să-și schimbe hotărîrea. Duminea în 15 Februarie au și ținut românii din Peștera o nouă convenire, însă hotărîrea veche nu și-au schimbat-o. Lor bani le trebuie și nu cercetări științifice. Așa-i românul. . .

— **A apărut în biblioteca „România Muncitoare“ din București o broșură despre „Sistemul electoral în România“, scrisă de tovarășul Dr. C. Racovki. Aceia cari voiesc să cunoască mai de aproape chestiunea aceasta, o pot procura la administrația foilor noastre. Prețul 10 fileri, plus 3 fileri porto.**

Răspândiți pretutindeni foaia muncitorească „ADEVÉRUL“.

VIAȚA SINDICALĂ.

*

Activitatea sindicatelor în 1913.

E lucru constatat că n'a fost nici un singur sindicat, care să nu fi suferit în urma crizei economice. Lipsa de lucru a fost foarte mare pe toate liniile. Mobilizarea făcută în urma războaielor din Balcani încă a cauzat pierderi mari pentru sindicate. Mulți muncitori au fost înrolați și luni îndelungate se aflau departe de familiile lor și de sindicate. Cu toate acestea însă sindicatele au stat la înălțimea chemării. Și-au ținut de-o datorință principală a alina mizeria provenită în urma lipsei de lucru. E adevărat că la îndeplinirea chemării acesteia foarte a trebuit să-și încordeze puterile materiale, deoarece multe sindicate au plătit mai mult pentru ajutorarea celor fără lucru, decât au incasat în total. Totuși, e de constatat, că nu e nici un sindicat în Ungaria, care în privința plățirii ajutoarelor nu și-ar fi îndeplinit datorințele în sensul statutelor. Din contră ferarii, lemnarii, tipografilor, legătorii de cărți și alte sindicate au plătit sume mari și ca ajutoare extraordinare. Membrii cei cari nu lucrau de timp mai îndelungat au primit prînz și alte ajutoare. De astădată muncitorimea a putut vedea cât de alduite așezăminte sunt sindicatele, cari nu luptă numai pentru interesele materiale ale sale, ci le vine într'ajutor și atunci când se află în lipsa cea mai mare. În privința venitelor și cheltuelilor tuturor sindicatelor din țară încă nu s'au adunat toate datele delipsă, însă de pe acuma se poate ști, că sindicatele au jertfit mai mult de 700.000 de coroane pentru ameliorarea mizeriei. Această sumă uriașă s'a adunat din filerile muncitorilor și pe lingă suma aceasta mare e numai o pomă neînsemnată aceia ce a făcut statul și comunele pentru ajutorarea celor fără lucru.

(Din „Monitorul Sindicatelor“.)

ACTIVITATEA NOASTRĂ.

*

Dela secțiunea din Budapesta.

Duminea în 15 Februarie n. a vorbit la secțiune tovarășul I. Jumanca despre „Chestia de naționalitate și pactul lui Tisza cu naționalității români“.

Duminea în 22 Februarie tovarășul I. Ciser își va urma șirul de conferințe despre programul partidului socialdemocrat.

*

Comitetul a hotărît aranjarea unei petreceri cu teatru și dans, care se va ținea în decursul celui mai scurt timp. Acei tovarăși și tovarășe cari voesc să figureze în program sunt rugați a se prezinta Duminea seara la secretar. Tot asemenea și tovarășii cari doresc să cânte în cor ori să joace călușerul, sunt rugați să se prezinte Duminea seara.

Comitetul.

*

Secțiunea română din Timișoara își ține ședințele regulat Luni seara la orele 6 și Duminea dimineața la orele 9, în localul din str. Buziașului nr. 7., la trei Alierten. Prin aceasta facem cunoscut românilor din Timișoara să vină regulat la ședințe.

Comitetul.

Poșta redacției și administrației.

Todor Balog, Toracul-Mic. Am primit banii trimiși, cu cari s'a achitat restanța dela 1 August 1913 până la 31 Innuarie 1914.

Petru Mihoc, Roșia. Am primit banii pentru abonament.

Const. Pestrea, Elberfeld, Bani i-am primit. Calendarul ți-l vom trimite în curînd.

Mihail Bolfa, Detroit Mich. Am primit scrisoarea cu dolarii. Mai pe larg în s rizoare.

FONDUL de AGITAȚIE.

La fondul de agitație au contribuit următorii tovarăși: Dumitru Pop (Făgăraș) 1 cor., Iosif Receanu (Budapesta) 1 cor. și Dragomir Bărdaș (Detroit, Mich) 1 coroață.

Redactată de un comitet.

Redactor responsabil: Ioan Flueraș.

Tipogr. Világosság, s. a. Budapesta, VIII, Conti-utca 4.